

نقش سبزره‌ها در طراحی محیط و منظر پایدار شهری

فرشته احمدی

دانشجو دکتری شهرسازی، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات، تهران

Fereshteahmadi2004@yahoo.com

چکیده

در سالهای ۱۹۸۰ کمبود فضاهای باز و افزایش نیاز به تفریح درون شهری توجه‌ها را به سمت سبزره‌ها معطوف نمود راه سبز یک جریان پویا، با گرایش تفریحی در درون یک بستر خطی و طبیعی در شهر، خارج از شهر و یا میان محیط طبیعی و شهر است. این محور می‌تواند از نظر اکولوژیکی و عملکردی در ارتقاء کیفیت محیطی شبکه‌های دسترسی و کریدورهای طبیعی در شهرهای بزرگ بسیار مفید باشد. طراحی و برنامه ریزی شبکه های اکولوژیکی و مسیرهای سبز، پدیده‌ای نسبتاً جدید است که در پاسخ به تخریب و تنزل سیستم‌های طبیعی، امری لازم است. سبزره‌ها می‌توانند ضمن طراحی محیط و منظر پایدار شهری، بخش عظیمی از کسری فضای سبز شهرها را جبران و افزایش نیاز به تفریح درون شهری را مرتفع کنند.

واژگان کلیدی: سبزره، منظر شهری، طراحی محیط، کارکرد اکولوژیکی

مقدمه

مقایسه توسعه بافت کالبدی شهرها در طی دهه‌های اخیر گویای این حقیقت است که از دو جهت از حضور بافت سبز در سطح شهرها کاسته شده است. یکی، با وسعت گرفتن بخش ساخته شده شهرها و افزایش شعاع محدوده اصلی شهرها و دیگری، افزایش تراکم ساخت و ساز در شهرها و زیر ساخت رفتن فضاها و لکه‌های کوچک سبز چه به صورت باغ و چه به صورت زمین‌های مزروعی. در واقع آن تعادلی که بین فضای سبز و محیط ساخته شده در دهه‌های قبلی برقرار بوده است، اینک به نفع فضاهای ساخته شده برهم خورده است. با بالا رفتن صعودی قیمت زمین نیز تأمین فضای سبز شهری روز به روز مشکل‌تر می‌شود.

در این میان یکی از بهترین راه‌حل‌هایی که در جهت تأمین فضای سبز شهرها می‌تواند مطرح گردد، استفاده از پتانسیل‌های بالقوه خود شهرهاست. این مهم از طریق طراحی منظر مسیلهای درون شهری و حواشی رودخانه‌ها و توسعه سبز راه‌ها میسر می‌شود. خصوصاً از این جهت که این فضاها به صورت نسواری در سطح شهر پراکنده می‌شوند، همگنی بیشتری در کل بافت شهر ایجاد می‌کنند تا اینکه به صورت متمرکز در یکی دو نقطه از شهر تجمع پیدا کنند.

مواد و روش‌ها

از آنجا که پژوهش حاضر مبتنی بر مبانی نظری است روش بکار گرفته شده روش توصیفی است. در این راستا پس از آشنایی با تعریف سبزره، شرایط، اهداف وجودی، تأثیرات و ابعاد انسانی و انواع آن، به ارائه تجربیات موفق خارجی و داخلی در این زمینه پرداخته شده است تا بتوان اصول طراحی و برنامه ریزی سبز راه‌ها را از دل این مطالعات استخراج کرد و آن را به عنوان الگویی در جهت طراحی محیط و منظر پایدار شهری شهرهای موجود و نیز توسعه های شهری جدید بکار برد.

یافته های تحقیق

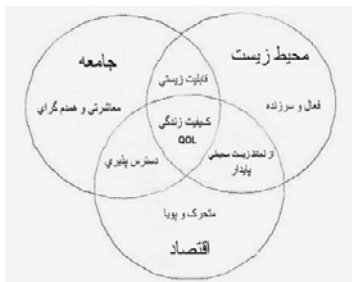
- اصول طراحی و برنامه ریزی سبز راه ها:

طراحی سبز راه ها به سبب تنوع عملکرد و ساختار نمی تواند در قالب اصولی کاملاً مشخص صورت گیرد. از این رو نمی توان اصول طراحی سبز راه ها را به صورت کاملاً مشخص و جزئی شده بیان نمود، اما قبل از طراحی می بایست برنامه ریزی مناسبی برای سبز راه صورت گیرد. (Miller et al, 2005) قبل از هرگونه طراحی، شناخت بستر و برنامه ریزی، برای ساخت یک شبکه موفق سبز راه، ضروری ترین مسئله است. سوالات اختصاصی بسیاری راجع به مکان و جامعه و تعاملات متقابل آنها در هنگام طرح ریزی این شبکه های اکولوژیک در یک منظر شهری، مطرح می شود و دستیابی به پاسخ های موجه به راهکارهای کارآمد می انجامد. در فرآیند مطالعاتی برای دستیابی به برنامه ریزی دقیق، مقیاس تحقیقات، بافت منظر، اهداف و راهبردهای مدیریت و طراحی احتمالی، مهم فرض می شوند. مقیاس می تواند از مقیاس مکانی سایت تا مقیاس شهر و کلانشهر تغییر کند.

برای طراحی یک سبز راه :

- ۱- باید منابع مشخص شوند.
- ۲- باید اولویت ها مشخص شوند.
- ۳- باید گزینه های طراحی ارائه شوند و در نهایت طرح اصلی انتخاب گردد.
- آزمایش سازگاری کاربری های چندگانه در راه های سبز راهی اصل بنیادین است.
- آنچه در ذیل آورده می شود، یک خلاصه از مفاهیم نوظهور کلیدی مربوط به برنامه ریزی، طراحی و مدیریت سبز راه است. ۱-

تأثیرات راه را بشناسید.

۲- مسیرهای سبز را با دقت برنامه ریزی کنید.

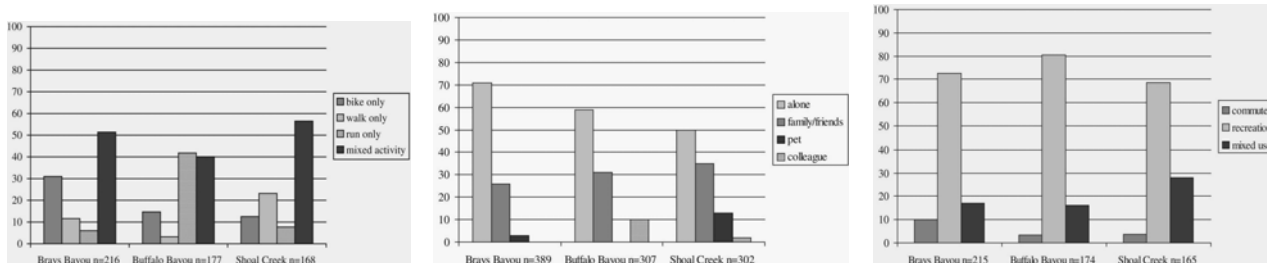
۳- کاربران مسیر را بشناسید.

۴- کاربری های راه را مدیریت کنید.

۵- تأثیرات سبز راه ها را در طول زمان کنترل و بازبینی کنید.

۶- کاربران و مردم را در مدیریت سبز راه شریک کنید. (هلموند، ۱۹۹۱)

نمودار ۱- مدل مفهومی از عواملی که از جنبه اکولوژی انسانی به کیفیت زندگی جامعه کمک می کند. (Shafer et al., 2000)

نمودار ۲- الگوی استفاده از سبز راه ها مأخذ: (Shafer, C. Scott, Lee.) Bong Koo, Turner. Shawn, 2000

نتیجه گیری کلی

براساس آنچه بیان شد، مهم ترین نقش سبز راه ها بویژه در محیط های شهری، ارتقاء کیفیت محیطی و طراحی محیط و منظر پایدار شهری است که این مسأله نیز به نوبه خود به ارتقاء کیفیت زندگی شهروندان خواهد انجامید.

واحد خراسان

منابع

- 1- Arndt,Randall.2004. *Linked landscapes Creating greenway corridors* through conservation subdivision design strategies in the northeastern and central United
- 2- Shafer,C. Scott ,Lee. Bong Koo,Turner.Shawn,2000.A tale of three greenway trails:user perception related to quality of life .*Landscape and Urban Planning* 49,163-178
- 3- Gobster,Paul.2004.The human dimensions of urban greenways:planning for recreation and related experiences .*Landscape and Urban Planning* 68,147-165
- 4- Appleyard,D.1981. *Livable Streets*.Berkeley: university of california press

The role of Greenways in Urban Sustainable Landscape Design

Fereshte Ahmadi

Ph.D. candidate of Urbanism

Art & Architecture college , Science & Research Branch, Islamic Azad University,The, Iran

Fereshteahmadi2004@yahoo.com

Abstract:

In the years 1980, increasing shortage of open spaces within urban outing requires attention to be focused on the Greenways. Greenway is a dynamic process, with a tendency to walk into a normal linear context in the city or outside of the city or between natural environment and the city. This axis can be functional in terms of ecological and environmental quality of networks and access to natural Corridors in big cities is very useful. Design and planning of ecological networks and greenways, is a relatively new phenomenon in response to the destruction and degradation of natural systems, something is needed. Greenways can also provide urban sustainable landscape design, much of urban green space to compensate deficits and increased the need to resolve urban promenade inside.

Keywords : Greenways, Urban Scape, Landscape Design, Ecological function